

Mišljenje Europskog odbora regija – Strategija za MSP-ove

(2020/C 440/11)

Izvjestitelj:	Eddy VAN HIJUM (NL/PPE), član Izvršnog vijeća Pokrajine Overijssel
Referentni dokument/i:	Godišnje izvješće o europskim MSP-ovima – Istraživanje, razvoj i inovacije u MSP-ovima Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija za MSP-ove i održivu i digitalnu Europu (COM(2020) 103 final)

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

1. prepoznaje važnost malih i srednjih poduzeća za gospodarstvo EU-a jer ona čine 99,8% svih poduzeća u nefinancijskom sektoru poslovanja te su zaslužna za dvije trećine ukupnog broja radnih mjesta i 56,4% ukupne dodane vrijednosti koja proizlazi iz nefinancijskog sektora poslovanja⁽¹⁾;
2. razumije da se prelazak na održivo i digitalno gospodarstvo ne može ostvariti bez predanosti poduzetnika i poduzetničkih obitelji koji posjeduju 25 milijuna MSP-ova u Europi i upravljaju njima te ističe potrebu za pružanjem pomoći MSP-ovima u iskorištavanju novih prilika i čvrstom odgovoru na promjenjivo poslovno okruženje kako bi se na taj način osigurali održivi rast i radna mjesta te ojačala dugoročna konkurentnost Europe tijekom tih tranzicija;
3. podupire EU u promicanju jednakih uvjeta tržišnog natjecanja za MSP-ove smanjenjem regulatornog opterećenja, poboljšanjem pristupa jedinstvenom tržištu i povećanjem dostupnosti financijskih usluga;
4. ističe da su regije i općine prirodno stanište MSP-ova, koje djeluje kao ekosustav u kojem su MSP-ovi dio mreža koje ih povezuju s njihovom potpornom infrastrukturom, uključujući tržišta rada, obrazovne i istraživačke institucije, kupce i dobavljače, pružatelje financijskih i poslovnih usluga, trgovačke i gospodarske komore te lokalne i regionalne vlasti;
5. stoga izričito pozdravlja komunikaciju Komisije „Strategija za MSP-ove i održivu i digitalnu Europu” od 10. ožujka 2020. te podržava njezine utvrđene ciljeve u pogledu smanjenja administrativnog i regulatornog opterećenja za MSP-ove te poboljšanja pristupa financijama kao i njezinu predanost poticanju MSP-ova da se uključe u prelazak na održivost i digitalizaciju;
6. svjestan je da se svijet znatno promijenio otkako je predstavljena Strategija za MSP-ove. Očekuje se da će gospodarska katastrofa uzrokovana pandemijom bolesti COVID-19 snažno utjecati na sve regije i MSP-ove u Europi. Međutim, krizu bi također trebalo promatrati kao povijesnu priliku da se gospodarski oporavak uskladi sa standardima europskog zelenog plana, održivosti i digitalizacije, koji moraju biti sastavni dio strategije za mala i srednja poduzeća. Nadležne lokalne i regionalne vlasti moraju osigurati plan oporavka za MSP-ove u svrhu odgovora na njihove razne potrebe te različite gospodarske i institucionalne uvjete diljem Europe. Mjere oporavka EU-a bit će najučinkovitije ako se usklade s regionalnim i nacionalnim inicijativama i lokalnim ekosustavima. Stoga su koordinacija i razmjena dobrih praksi ključne;

⁽¹⁾ Vidjeti Godišnje izvješće o europskim MSP-ovima (2019.)

Obuhvaćanje svih MSP-ova

7. smatra stoga da, unatoč tome što uključuje relevantne prioritete i mjere, u Strategiji za MSP-ove nedostaje vizija za sveobuhvatni odgovor na razne potrebe MSP-ova. U takvoj bi viziji izričit naglasak trebao biti na osiguravanju jednakih uvjeta tržišnog natjecanja za MSP-ove na dovršenom i produbljenom jedinstvenom tržištu te bi se trebala poticati integracija i komplementarnost među mjerama na svim razinama vlasti, uključujući snažnu regionalnu dimenziju radi osiguravanja lokaliziranog pristupa prilagođenog potrebama lokalnih MSP-ova;

8. dijeli stav Komisije u pogledu raznolikosti među MSP-ovima, ali smatra da u predloženim mjerama nije osigurana dovoljna operativnost te raznolikosti. U strategiji Komisije prvenstveno se stavlja naglasak na novoosnovana i rastuća poduzeća te MSP-ove iz visokotehnološkog sektora. Iako su te skupine ključne za rast i inovacije, to ne znači da su tradicionalna i obiteljska poduzeća pasivni sljedbenici;

9. izražava žaljenje zbog načina na koji Komisija opisuje „tradicionalna poduzeća”, misleći pritom na starije i prepoznatljive MSP-ove odnosno „etablirana” iz zajednice MSP-ova. Ta prepoznatljiva poduzeća imat će snažnu stabilizirajuću ulogu u lokalnim gospodarstvima i zajednicama u trenutačnoj krizi te će osigurati dugoročni održivi rast;

10. prepoznaje čvrste veze između MSP-ova i njihovih matičnih regija, posebno etabliranih poduzeća prepoznatljivih na lokalnoj razini koja teže dugoročnom opstanku. Ne uvijek, ali često se ta poduzeća nalaze u vlasništvu obitelji i sklonija su preuzimanju društvene odgovornosti jer je njihov društveni kapital povezan s njihovim lokalnim ugledom. Njihovi vlasnici, upravitelji i zaposlenici mogu postati ambasadori prelaska na održivost te sudjelovati u strukturnim suradnjama s regionalnim i lokalnim vlastima;

11. potiče Komisiju da razvije politike u kojima će se obuhvatiti potrebe obiteljskih poduzeća u Europi, uključujući nasljedno i transgeneracijsko poduzetništvo. Iako obiteljska poduzeća imaju važnu ulogu u našem gospodarstvu, oblikovatelji politika ne posvećuju im dovoljnu pažnju. Usprkos nedavnim primjedbama predsjednice Europske komisije Ursule von der Leyen te prijašnjim inicijativama, ona se još uvijek zanemaruju.

12. naglašava da su poduzeća u vlasništvu obitelji najuobičajenija vrsta poduzeća, koja čine 70 % svih poduzeća u Europi. (2). Struktura vlasništva u znatnoj mjeri određuje tko i kako upravlja MSP-om, kao i koju strategiju poslovanja i ulaganja poduzeće primjenjuje. Međutim, perspektiva vlasnika uglavnom nedostaje u postojećim politikama o MSP-ovima;

13. poziva Komisiju da nastavi i proširi pružanje potpore statističkim anketama u okviru Programa za konkurentnost MSP-ova (COSME) kako bi istraživači i agencije za statistiku mogli u potpunosti evidentirati razne strukture vlasništva MSP-ova u Europi te analizirati važne međunarodne i međuregionalne razlike. U tom pogledu smatra da je potrebno osigurati da se pri prikupljanju podataka uzimaju u obzir rodna pitanja;

14. ističe da su obiteljska poduzeća nerazmjerno koncentrirana u regijama koje su blizu europskog prosjeka u pogledu bruto domaćeg proizvoda i da se te regije suočavaju sa „zamkom srednjih prihoda”. (3). Prema Sedmom izvješću o koheziji, u tim regijama sa srednjim prihodima rast je bio sporiji u usporedbi s vodećim regijama i regijama u nepovoljnom položaju;

15. naglašava da bi se u politikama o MSP-ovima trebala dati veća prednost uključivanju etabliranih MSP-ova i rješavanju njihovih potreba, uključujući prilagodbu na nove tehnologije, prijenos poslovanja, internacionalizaciju, pristup financijama te profesionalizaciju upravljanja i izvješćivanja. Postojeće jedinstvene kontaktne točke čvrsto ukorijenjene u regionalne ekosustave trebale bi se upotrebljavati kao pristupne točke za pružanje lokalno dostupnih usluga MSP-ovima, uključujući savjetovanje o širokom rasponu programa, mjera i instrumenata financiranja na razini EU-a te na nacionalnoj i regionalnoj razini;

(2) U statističkom istraživanju podržanom u okviru programa COSME utvrđen je udio obiteljskih poduzeća u nefinancijskom sektoru poslovanja u Danskoj (60 %), Finskoj (70 %), Nizozemskoj (71 %) i Poljskoj (92 %).

(3) Prema statistici iz Nizozemske, regije s visokim udjelima obiteljskih poduzeća blizu su europskog prosjeka u pogledu BDP-a (Eurostat, 2017.; CBS, 2017.).

16. zalaže se za snažne regionalne ekosustave koji bi na europskoj razini bili čvrsto povezani međunarodnom razmjenom znanja među MSP-ovima i regionalnim vlastima, osobito s pomoću ulaganja u međuregionalne inovacije. Pozdravlja strategije i inicijative pametne specijalizacije kao što su platforma S3, inicijativa Vanguard i razni projekti suradnje među Europskim poduzetničkim regijama (EER), koje su dokazale svoju važnost i zaslužuju kontinuiranu potporu, uključujući uspostavu okvira za financiranje njihove promidžbe;

Jačanje kapaciteta za digitalizaciju i održivost

17. prima na znanje plan Komisije za jačanje Europskog centra znanja za učinkovitu uporabu resursa i plan za imenovanje posebnog savjetnika za održivost u okviru Europske poduzetničke mreže (EPM);

18. izražava zabrinutost da te europske inicijative nisu ukorijenjene u regionalnu infrastrukturu za MSP-ove. Pozitivna je iznimka podrška Komisije gustoj mreži 240 digitalnoinovacijskih centara (DIH);

19. naglašava da MSP-ovi aktivni u sektoru informacijske i komunikacijske tehnologije mogu djelovati kao pospješitelji digitalizacije na regionalnoj razini podupiranjem rastuće skupine MSP-ova koja ovisi o digitalnim tehnologijama. Primjer je takve inicijative „digitalHUB Aachen”⁽⁴⁾; poziva na promicanje stvaranja više saveza MSP-ova za umjetnu inteligenciju u strateškim lancima vrijednosti;

20. poziva MSP-ove da posluju na energetski učinkovitiji način, smanje potrošnju energije, potaknu proizvodnju i upotrebu energije iz obnovljivih izvora te prihvate kružne proizvodne postupke kako bi se smanjili troškovi i izgradilo konkurentno i održivo gospodarstvo. Međutim, MSP-ovi i mikropoduzeća ne bi smjeli snositi nerazmjerni udio troškova povezanih s prelaskom na održivost niti biti izloženi nepoštenom tržišnom natjecanju iz trećih zemalja s nižim ekološkim standardima. U tom pogledu smatra da bi trebalo predvidjeti mehanizam za graničnu prilagodbu emisija ugljika kako bi se zajamčilo da neće doći do nepoštenog tržišnog natjecanja iz trećih zemalja;

21. naglašava da plan ljudskog kapitala za MSP-ove, uključujući programe za „zelene” i digitalne vještine, ne bi smio biti usmjeren samo na zaposlenike nego i poduzetnike, vlasnike i upravitelje te poziva Komisiju da revidira Program vještina za Europu kako bi se tim pitanjima posvetila odgovarajuća pažnja. Ti poduzetnici, vlasnici i upravitelji ne odlučuju samo o strateškim prioritetima nego i oblikuju okruženje za učenje u svojim poduzećima;

22. predlaže da se osposobljavanje provodi u okruženju ravnopravnih sudionika s posredničkom ulogom za regionalnu infrastrukturu trostruke zavojnice. Iznimno je važno da poduzetnici, vlasnici, upravitelji i zaposlenici MSP-ova imaju pristup programima cjeloživotnog učenja na sveučilištima te u strukovnim školama, drugim ustanovama za strukovno osposobljavanje i terenskim laboratorijima. Sveobuhvatan plan ljudskog kapitala za MSP-ove koji obuhvaća i rodne aspekte može ojačati i iznimno inovativne regije i regije koje se suočavaju s odljevom mozгова;

Smanjenje regulatornog i administrativnog opterećenja te poboljšanje pristupa tržištu

23. poziva Komisiju da poboljša svoj test za MSP-ove tijekom procjene učinka predloženih propisa u skladu s načelom „počnimo od malih” („think small first”). Dobar test MSP uključuje razlikovnu analizu troškova i koristi za MSP-ove i velika poduzeća kao i analizu raznih veličina i kategorija MSP-ova, brojne mogućnosti za savjetovanje s dionicima, kvantifikaciju učinka te snažan nadzor od strane Odbora za nadzor regulative;

24. pozdravlja inicijativu Komisije za razvoj EU-ova standarda „Start-up Nations” čiji je cilj učiniti Europu najprivlačnijim kontinentom za novoosnovana i brzorastuća poduzeća. Ujedno naglašava potrebu za uključivanjem svih razina vlasti u tu inicijativu;

⁽⁴⁾ <https://aachen.digital/>

25. potiče Komisiju da uvede pristup koji je prilagođeniji MSP-ovima kako bi se osiguralo da regulatorne mjere imaju poticajan učinak na inovacije, odnosno da ne predstavljaju prepreku djelovanju MSP-ova, kao što je često slučaj kod prekograničnih aktivnosti. To bi dovelo do veće otpornosti i konkurentnosti umjesto dodatnih opterećenja i troškova usklađivanja povezanih s međunarodnom trgovinom. Kako bi se MSP-ove potaknulo da započnu ostvarivati koristi od poštenih sporazumâ o slobodnoj trgovini, ali da pritom i dalje budu svjesni rizika od nepoštenog tržišnog natjecanja koji predstavlja izvoz iz trećih zemalja s manje strogim zahtjevima u pogledu zaštite okoliša, potrebno je na inovativne i cjenovno pristupačne načine smanjiti prepreke, primjerice putem internetskih, interaktivnih alata kao što je kalkulator pravila o podrijetlu za MSP-ove ili mehanizama za utvrđivanje emisija iz proizvoda (kao što su granična prilagodba emisija ugljika ili definicija „putovnica“);

26. zadovoljan je nastavkom provjere primjerenosti propisa putem platforme „Fit for Future“. Međutim, potrebno je pojačati ulogu Odbora regija i MSP-ova u odnosu na ulogu koju su oni imali u okviru platforme REFIT koja je bila njezin prethodnik. Mnogi propisi koji se odnose na MSP-ove provode se na podnacionalnoj razini, a regulatorno opterećenje, prekomjerna regulacija te problemi s proporcionalnosti i supsidijarnosti uočljiviji su na dnu piramide; s tim u vezi ističe da će se Komisija usredotočiti i na uklanjanje birokracije u pogledu prekogranične suradnje kako bi se osigurala jednostavna razmjena osoblja među pograničnim regijama, pored ostalog i kratkotrajna;

27. poziva Komisiju da se prilikom procjene učinka i regulatorne provjere zakonodavstva EU-a aktivno savjetuje s MSP-ovima i interesnim skupinama koje predstavljaju širok raspon poslovnih modela, uključujući poduzeća socijalne ekonomije. Pozitivno regulatorno okruženje za socijalno poduzetništvo poboljšat će stopu opstanka novoosnovanih poduzeća s društvenim učinkom, poticati socijalne inovacije i promicati društveno odgovorno poslovanje te time pridonositi ostvarenju europskog zelenog plana i ciljeva održivog razvoja;

28. smatra da je smanjenje prepreka za MSP-ove povezanih s okvirom za certifikaciju iz Akta o kibersigurnosti EU-a, uključujući standarde i tehničke specifikacije, nužan uvjet za sudjelovanje MSP-ova u digitalnom jedinstvenom tržištu te za inovativnu, održivu i uključivu digitalnu Europu koja se zalaže za razmjenu podataka i digitalno povjerenje;

29. potiče Komisiju da osigura provedbu mjera javne nabave koje pogoduju malim i srednjim poduzećima, a predložene su u direktivama o javnoj nabavi iz 2014., uključujući načelo podjele ili objašnjavanja, smanjene zahtjeve u pogledu prometa i provedbu elektroničkih rješenja kao što su europska jedinstvena dokumentacija o nabavi i E-Certis. Poziva Komisiju da izradi plan za primjenu načela „samo jednom“ u postupku javne nabave, čime bi se smanjilo administrativno opterećenje i povećala transparentnost;

30. ističe da lokalne i regionalne vlasti aktivno rade na poboljšanju pristupa MSP-ova javnoj nabavi, istodobno potičući inovacije i suočavajući se s društvenim izazovima kao što su prvi kupci. Grad Valladolid, dobitnik europske nagrade za promicanje poduzetništva za 2019., razvio je vodič za javnu nabavu prilagođen MSP-ovima, koji može poslužiti kao primjer (⁹);

31. zalaže se za prekograničnu suradnju u korist MSP-ova, uključujući integraciju tržišta rada, prekogranične odnose među poduzećima i suradnju među vlastima, znanstvenim ustanovama i centrima za podršku MSP-ovima s obje strane granice. Lokalne i regionalne vlasti trebale bi imati posebnu ulogu u toj prekograničnoj suradnji jer su one u najboljem položaju da ocijene koje su mjere prikladne za jačanje lokalnog gospodarstva i mogu brzo prepoznati prepreke prekograničnoj suradnji. Političku potporu tim vlastima trebalo bi pružati putem strategije za MSP-ove kako bi mogle brzo i jednostavno djelovati;

32. zalaže se i za ulaganje u međuregionalnu suradnju MSP-ova te u suradnju između vlada, ustanova znanja i centara za potporu MSP-ovima u otočnim i najudaljenijim regijama;

(⁹) https://blogs.ec.europa.eu/promotingenterprise/files/2020/02/2020_PublicPROCUREMENTforSME-GUIDANCEforCAuthorities.pdf

33. očekuje da će prijenosi poslovanja zbog sve starijeg stanovništva u Europi predstavljati hitan izazov u predstojećim godinama. Konkretno, u srednjoj i istočnoj Europi velika skupina osnivača pokrenula je svoja poduzeća nakon 1989. i sada je spremna predati upravljanje sljedećoj generaciji;

34. svjestan je rizika pri nasljeđivanju poduzeća i stoga pozdravlja mjere koje je Komisija predložila u svrhu olakšavanja prijenosa poslovanja uspostavljanjem okvira za podupiranje i promicanje prijenosa poslovanja diljem EU-a;

Pristup financiranju

35. skreće pozornost na činjenicu da više od 60 % MSP-ova ne prima isplate na vrijeme, što je jedan od glavnih uzroka njihova stečaja. Stoga poziva na pravilnu provedbu Direktive o kašnjenju u plaćanju i pozdravlja predloženi instrument za praćenje i izvršenje. Naglašava da MSP-ovi ne bi smjeli snositi teret zakašnjelih plaćanja velikih korporacija i vlada;

36. želi naglasiti da regionalne agencije za razvoj mogu pridonijeti regionalnom financijskom sustavu, ne samo sudjelovanjem u visokorizičnim projektima, nego i osiguravanjem daljnjeg poslovanja prepoznatljivih poduzeća, uključujući njihov doprinos ljudskom kapitalu u regiji. Grupa Europske investicijske banke trebala bi prepoznati korisni društveni utjecaj tih prepoznatljivih poduzeća i podupirati nastavak njihova poslovanja putem posebnih instrumenata financiranja vlasničkim kapitalom;

37. pozdravlja integraciju fondova i pojednostavljivanje postupaka u programu InvestEU. Međutim, traži da se pristup MSP-ova financiranju ne ograniči na poseban okvir za MSP-ove, nego da bude glavni prioritet i unutar ostala tri okvira;

38. zabrinut je zbog razina zaduženosti MSP-ova u Europi, a posebno lokalnih MSP-ova koji posluju na izoliranim i malim tržištima kao što su tržišta otočnih i najudaljenijih regija. Na svim razinama vlasti trebalo bi ojačati politike kojima se olakšava pristup MSP-ova financiranju vlasničkim kapitalom i tako smanjiti neodržive razine financiranja zaduživanjem. Ta zabrinjavajuća pojava još je ozbiljnija kada se uzmu u obzir mikropoduzeća koja ne mogu pristupiti financiranju putem financijskog sustava;

Upravljanje

39. naglašava da su za regionalne strategije za MSP-ove odgovorne lokalne i regionalne vlasti u skladu s načelom supsidijarnosti;

40. prima na znanje veće ovlasti mreže izaslanika za MSP-ove u upravljanju politikama EU-a o MSP-ovima; poziva nacionalne izaslanike da povećaju interakciju s regionalnim vlastima i drugim akterima na terenu; predlaže organizaciju godišnjih razmjena mišljenja između izaslanika EU-a za MSP-ove i članova Odbora regija radi praćenja provedbe strategije za MSP-ove na regionalnoj i lokalnoj razini;

41. naglašava da su sveeuropska, prekogranična i međuregionalna suradnja, razmjena znanja i učenje važni elementi usklađenog europskog pristupa provedbi politika EU-a, koji bi se trebao poticati, olakšavati i podupirati u okviru programa EU-a;

42. poziva Komisiju da poboljša horizontalnu suradnju na strategiji za MSP-ove, pospješujući na taj način učinak strategije na dodjelu europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje 2021. – 2027.;

43. traži od Komisije da osigura da što više MSP-ova ostvaruje korist od financiranja EU-a jer su financijska sredstva za određene programe za MSP-ove kao što je COSME (2,3 milijarde EUR za razdoblje 2014. – 2020.) skromna u odnosu na europske strukturne i investicijske fondove (460 milijardi EUR). U izravnim i zajedničkim programima upravljanja, kao što je Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), regije uspješno osiguravaju da se proračun namijeni MSP-ovima. Poziva Komisiju da razvije posebne programske linije i inicijative za MSP-ove u okvirnim programima, kao što je Obzor Europa, te da MSP-ovima olakša pristup toj vrsti postojećih programa;

44. naglašava ključnu važnost europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF) za financiranje prelaska na održivost i ističe da je Odbor regija pozvao na izdvajanje 30 % ukupnih sredstava strukturnih fondova za prioritete zelenog plana, umjesto trenutačno predviđenih 25 %;

Put prema oporavku MSP-ova od pandemije bolesti COVID-19

45. naglašava da je zbog mjera ograničavanja fizičkih kontakata zbog pandemije bolesti COVID-19 prelazak MSP-ova na digitalizaciju uz jednake uvjete tržišnog natjecanja još hitniji i presudniji za njihov opstanak te za cjelokupnu stratešku konkurentnost Europe;

46. ukazuje na sposobnost Europske komisije da tijekom pandemije reagira osmišljavanjem programa za potporu MSP-ovima i očuvanje radnih mjesta, kao što je sustav SURE. MSP-ovima u poljoprivredno-prehrambenom, uslužnom ili turističkom sektoru, koje je pandemija najviše pogodila, potrebni su fleksibilni mehanizmi za osiguravanje opstanka nakon krize jer je razina zaposlenosti u Europi snažno povezana upravo s njihovim opstankom;

47. prepoznaje prilike za značajan napredak u prelasku na održivost koje proizlaze iz restrukturiranja, uzimajući u obzir veličinu poduzeća i sektora zahvaćenih krizom. Taj se napredak treba poduprijeti investicijskim poticajima za MSP-ove koji iskorištavaju mogućnosti zelenih tehnologija i kružnih poslovnih modela;

48. poziva Komisiju da prati potkopava li učinak hitnih mjera za pružanje potpore njezinu namjeru osiguravanja jednakih uvjeta tržišnog natjecanja za MSP-ove. Štoviše, poziva Komisiju da ispita učinak krize izazvane pandemijom bolesti COVID-19 na postojeće povećane razine geopolitičke nesigurnosti. Prekid trgovinskih tokova i lanaca opskrbe može dovesti do vraćanja gospodarske aktivnosti na domaći teritorij, osobito u slučaju sistemski važne infrastrukture kao što je sektor medicinskih proizvoda, te ponuditi nove mogućnosti i izazove za MSP-ove i regije. MSP-ovi suočeni s problemima likvidnosti mogu biti skloniji prihvaćanju ponuda od strateških kupaca, riskirajući neželjeno inozemno uplitanje u gospodarstvo;

49. očekuje da Komisija razborito postupi kada se u tim područjima nanosi šteta interesima MSP-ova i europskog gospodarstva, kao što je, primjerice, učinila privremenom izmjenom pravila o državnim potporama. Lokalne i regionalne vlasti i dalje će pažljivo pratiti situaciju i nastaviti razmjenjivati informacije među sobom i s vlastima na višoj razini radi omogućivanja zajedničkog učenja u pogledu odgovarajućeg odgovora na ovu dosad nezabilježenu situaciju;

50. naglašava da Komisija mora uzeti u obzir interese MSP-ova koji trenutačno nemaju snažne veze s financijskim sustavom jer se u znatnoj mjeri samostalno financiraju. Neka od tih poduzeća suočavaju se s neočekivanim problemima s likvidnosti i po prvi put od osnutka hitno su im potrebni povratni i nepovratni zajmovi. To prvenstveno utječe na mala poduzeća, ali može utjecati i na velika poduzeća u obiteljskom vlasništvu;

51. poziva Komisiju da omogući regionalnim vlastima pristup europskom financiranju u okviru Paketa za oporavak radi pokretanja gospodarskog oporavka. Lokalne i regionalne vlasti u najboljem su položaju da ocijene potrebe MSP-ova koji se prilagođavaju gospodarstvu nakon pandemije;

52. naglašava da bi cilj osiguravanja financijske stabilnosti i otpornosti poduzeća trebao i dalje biti glavni prioritet oblikovatelja politika na svim razinama; upozorava da se predložene mjere za pružanje potpore MSP-ovima ne bi trebale pretjerano oslanjati na dužničke instrumente.

Bruxelles, 14. listopada 2020.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS